

הטיפול בלוחמים בלתי-חוקיים

1. כללי

א. במסגרת פעילותו של צה"ל בזירות השונות, החל משגרה/בט"ש, עובר במבצעים מטכ"ליים וכלה במלחמה כוללת, נופלים בידי לוחמי אויב, אשר קיים צורך בהחזקתם, בעיקר לשם מניעת חזרתם אל "מעגל הלחימה". ככל שמדובר בחיילים של צבא סדיר, הם זכאים למעמד 'שבוי מלחמה' עם לכידתם, והטיפול בהם מוסדר בפ.מ. 38.0110.

לעומת זאת, ככל שמדובר במי שנמנים על שורותיהם של כוחות בלתי-סדירים, אשר אינם מכבדים את דיני הלחימה (בדרך כלל מדובר יהיה בפעילי טרור – כגון פעילים בארגון החמא"ס או החיזבאללה), הם אינם זכאים למעמד 'שבוי מלחמה' ונקראים 'לוחמים בלתי-חוקיים' (להלן: לב"חים).

ב. מכיוון שמעצר בישראל חייב להתבצע על-פי דין, החזקה של לב"חים בישראל טעונה הוצאת אסמכתא משפטית לכליאתם. לעניין זה, אחד המקורות החוקיים מכוחם ניתן להוציא אסמכתא כאמור הוא חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002 (להלן: חוק הלב"ח).

ג. יודגש, כי עצם קיומו של חוק הלב"ח אינו שולל שימוש במקורות חוקיים אחרים הקיימים בדין הישראלי כבסיס למעצר של פעילי טרור – העמדה לדין פלילי, מעצר מינהלי או החזקה מכוח צו גירוש. הוראה זו לא תעסוק בחלופות אחרות אלה או בבחירה ביניהן.

2. הנטרה

א. חוק הלב"ח הוא חוק של הכנסת, ואין באפשרות צה"ל לשנותו או לסטות מהוראותיו. בהתאם, הוראה זו מיועדת להטמיע את הוראות החוק בפקודות צה"ל ו"לתאם" ביניהן על ידי פירוט שלבי הטיפול העיקריים בלב"חים, החל מדגע כליאתם, עובר בהחזקתם (לרבות תנאי כליאתם) וכלה בשחרורם ובהחזרתם למקום בו נתפסו.

ג. חוק הלב"ח חל תמיד, וניתן לכלוא מכוחו הן אנשים שנתפסו בעומק שטח האויב והן אנשים שנתפסו בשטח מדינת ישראל (מסתננים / חודרים). תחולתו של חוק הלב"ח אינה מושפעת מהיקף הלחימה שמנהל צה"ל (שגרה/בט"ש, מבצע מטכ"לי או מלחמה כוללת). בהתאם, אף הוראה זו תחול בכל זמן ובכל מתאר לחימה. בצד

זאת, החוק מאפשר הגמשה של חלק מהתנאים הקבועים בו בסיטואציה של "לחימה בהיקף נרחב" (ראו סעיף 7 להלן).

ד. חוק חלב"ח, כמו כל חוק אחר, חל אך ורק בתוך שטחה של מדינת ישראל. לכן, על אף שניתן לכלוא מכוח חוק חלב"ח גם את מי שנתפס מחוץ לשטחה של המדינה, החוק עצמו "יופעל" רק משעה שהעצור "חצה" את קו הגבול. בהתאם, גם "נקודת המוצא" של הוראה זו היא הרגע שבו עצור, אשר קיים חשד בעניינו כי הוא לב"ח, נמצא בישראל וקיים צורך להוציא אסמכתא חוקית לכליאתו מכוח חוק חלב"ח.

לעומת זאת, ההוראות שיחולו על ביצוע מעצרים בשטחים שמחוץ למדינת ישראל, עד לרגע הבאת העצורים לישראל והמשך הטיפול בהם בהתאם לחוק חלב"ח, יוסדרו בתוכניות האופרטיביות הפרטניות ובפקודות המבצע הרלבנטיות.

ה. בנוסף, הוראה זו מיועדת להגדיר את בעלי התפקידים בכל הנוגע לטיפול בלב"חים.

3. הגדרות

א. "לוחם בלתי-חוקי" – אדם שנטל חלק בפעולות איבה נגד מדינת ישראל, בין במישרין ובין בעקיפין, או נמנה על כוח המבצע פעולות איבה נגד מדינת ישראל, אשר אינו זכאי למעמד 'שבוי מלחמה' כהגדרתו בדיני הלחימה של המשפט הבין-לאומי.

ב. קצין זוטרי מוסמך – קצין בדרגת סרן לפחות, בתפקיד שקבע הרמטכ"ל, הרשאי להורות על כליאתו של לב"ח לפרק זמן של עד 96 שעות ("כליאה זמנית").

ג. שומע – קצין בדרגת סא"ל, בעל שליטה בשפה הערבית, אשר הוסמך לשמוע את טענותיו של לב"ח ולהביאן בפני קצין בכיר מוסמך ("שימוע").

ד. קצין בכיר מוסמך – קצין בדרגת אלוף, שהוסמך על-ידי הרמטכ"ל, הרשאי להורות על כליאתו של לב"ח ללא הגבלת זמן ("כליאה קבועה").

ה. ממונה – קצין בדרגת אלוף-משנה, שהוסמך על-ידי הרמטכ"ל או ר' אמ"ן, הרשאי להורות על מניעת פגישה של לב"ח עם עורך דינו לתקופה של עד עשרה ימים ממועד כליאתו.

ו. צוות לב"ח – קציני מפצ"ר, בסדיר ובמילואים, שהוכשרו לתת ייעוץ משפטי בכל הנוגע למעצר לב"חים. הצוות כפוף ליועץ המשפטי של אגף מודיעין (יועמ"ש אמ"ן). ככלל, צוות זה יפעל בשעת חירום בלבד; בשגרה, הייעוץ בכל הנוגע למעצר לב"חים יינתן על-ידי יועמ"ש אמ"ן.

4. השיטה

כליאה של לב"חים צפויה להתרחש כחלק מפעילות של צה"ל כנגד כוחות בלתי-סדירים (ארגוני טרור), במסגרת אחת משתי סיטואציות עיקריות:

א. פעילות כוחות צה"ל מחוץ לשטח המדינה

1) גזרת הפעילות

א. במסגרת פעילות כוחות צה"ל **בכלל הגזרות** (בדגש על לבנון ורצועת עזה) עשויים להיעצר בני אדם בעלי מידת מעורבות שונה בטרור או בלחימה נגד כוחותינו, אשר **חלקם יטופלו בהתאם לחוק הלב"ח ועליהם תחול הוראה זו**.

ב. נכון להיום, **לא מתאפשר מעצר פלסטינים תושבי איו"ש מכוח חוק הלב"ח**, ולכן הוראה זו **אינה רלבנטית** למעצרים אלו. עם זאת, ככל שמדובר בפעילי טרור **הנתפסים בגזרת פקמ"ז ואינם תושבי איו"ש**, אין מניעה עקרונית להפעיל בעניינם את חוק הלב"ח – בכפוף לנסיבות הקונקרטיות.

2) סוג הפעילות

א. כאמור, חוק הלב"ח והוראה זו חלים **בכל זמן**, החל משגדה/בט"ש, עובד במבצעים מטכ"ליים וכלה במלחמה כוללת.

ב. בהתאם, היקפה של הפעילות במסגרתה מתבצעים המעצרים משתנה, והוא עשוי לנוע ממבצע מעצרים "נקודתי" (איסוף עצורים מסוימים על בסיס מידע מודיעיני פרטני) ועד למבצע מעצרים "נרחב" (איסוף כלל הגברים המתגוררים באזור מסוים ובחתך גילאים מסוים).

ג. מעצרים משני הסוגים הללו אף צפויים להתבצע גם **כחלק ממימוש התוכניות האופרטיביות** של צה"ל בגזרות הנ"ל. כמו כן, מעצר יכול להתבצע גם כחלק מהלחימה עצמה, כאשר פעילי הטרור נכנעים או נפצעים.

3) יובהר, כי **בכל אחד מהמתאדים**, הטיפול באותם בני אדם שייעצרו על-ידי כוחות צה"ל במסגרת הפעילות, **מרגע תפיסתם בשטח ועד להבאתם לתחומי מדינת ישראל**, יוסדר במסגרת פקודת המבצע או התוכנית האופרטיבית הרלבנטית (לרבות ב-"נספח מעצרים" במקרים המתאימים), בהתאם למאפיינים הספציפיים של הפעילות המתוכננת. לעומת זאת, הוראה זו תחול על כלל העצורים, בכל מתאר, **מהרגע שהובאו לתחומי מדינת ישראל והוחלט כי יטופלו בהתאם לחוק הלב"ח**.

ב. **פעילות כוחות צה"ל בתוך שטח המדינה** - במסגרת פעילות כוחות צה"ל לשמירה

על גבולות המדינה רחל הגזרות עשויים להנוצר סדרים / מסתננים מסוגים שונים

2) לצורך כך, ישנה חשיבות רבה למילוי "טופס תיעוד מעצר שטח" (נספח ב') על-ידי הכוח העוצר או על-ידי הגורם האג"מי הקולט את העצור, בסמוך ככל האפשר למעצר. בנוסף, כאשר לפעילות כאמור נלווה חקש"ב, יש להעביר גם את התחקור שנערך על-ידו וכן תיעוד בדבר מסמכים, ציוד ואמל"ח אשר נתפסו ברשותו או נוגעים לו (בהתאם להוראת מוד"ש 02.02.02 "עבודת החקש"ב בלחימה").

3) במקרים בהם לא קיימת היתכנות מבצעית למילוי "טופס תיעוד מעצר שטח" ביחס לכל אחד מהעצורים (לדוגמא – קיימת כוונה לעצור לתשאל מספר רב מאוד של אנשים, שלא על בסיס מידע פרטני), יש להגדיר בפקודת המבצע או בתוכנית האופרטיבית הרלבנטית אלו מסמכים יש למלא במסגרת המעצרים המתוכננים.

4) בכל מקרה, כאשר המעצר מתבצע כחלק מפעילות של צה"ל מחוץ לשטח המדינה, סוגיה זו תוסדר במסגרת פקודת המבצע או התוכנית האופרטיבית הרלבנטית, אשר תתאים הנחייה עקרונית זו למאפייני המעילות הצפויים.

ג. כליאה זמנית

1) בסמוך ככל האפשר למעצרו של לב"ח, על קצין זוטרי מוסמך (כהגדרתו בסעיף 3(ב) לעיל) לתת בעניינו הוראת כליאה זמנית; במידה שמדובר בלב"ח שנעצר מחוץ לשטח המדינה, על הוראת הכליאה הזמנית להינתן בסמוך ככל האפשר להבאתו לתוך תחומי המדינה.

2) הוראת כליאה זמנית תינתן על בסיס המידע הקיים בעניינו של הלב"ח – מידע מודיעיני ו/או מידע שעניינו נסיבות מעצרו. יובהר, למען הסר ספק, כי לא ניתן להורות על כליאה זמנית של אדם שאין כל מידע לגבי מעורבותו בלחימה או בטרור.

3) הוראת כליאה זמנית תינתן רק כאשר לקצין הזוטרי המוסמך יש יסוד סביר להניח כי המדובר בלב"ח (כהגדרתו בסעיף 3(א) לעיל).

4) קצין זוטרי מוסמך יקבל החלטה בדבר הוראת כליאה זמנית לאחר שנועץ בעניין, במידת האפשר, עם נציג צוות לב"ח / יועמ"ש אמ"ן.

5) במידה שהקצין הזוטרי המוסמך החליט שלא לתת הוראת כליאה זמנית בעניינו של הלב"ח, יש לשחררו לאלתר (סעיף 5(ה) להלן).

6) אם ניתנה הוראת כליאה זמנית בעניינו של הלב"ח, היא תהווה אסמכתא לכליאתו לתקופה של עד 96 שעות, מרגע שניתנה.

כאשר קיימת אינדיקציה כי החדירה / ההסתננות הינה על רקע פח"עי, בין בשל מידע מודיעיני ובין לאור הנסיבות בשטח (למשל כאשר החודרים הינם חמושים), הדבר עשוי להוות בסיס לכליאה מכוח חוק הלב"ח.

כאמור לעיל, עצם העובדה שניתן לכלוא מסתנן / חודר מכוח חוק הלב"ח אינה שוללת את האפשרות להחזיקו מכוח צו גירוש (בהתאם להוראות הקיימות בנושא בצה"ל) או להעמידו לדין פלילי. הבחירה בין האפשרויות תעשה בהתאם לנסיבות המקרה והינה באחריות מפצ"ר, בהתייעצות עם הגורמים האזרחיים הרלבנטיים.

ג. המשך החזקה לאחר סיום מאסר – לעיתים, קיים בסיס לכליאה מכוח חוק הלב"ח של פעיל טרור שעמד לדין, הורשע ונכלא, לאחר שסיים לרצות את עונש המאסר שהוטל עליו (אך בטרם שוחרר). גיבוש העילה להמשך החזקת אסיר כלב"ח באפיק זה הינה באחריות שב"כ, בתיאום מפצ"ר ושב"ס, ולכן הוראה זו ככלל אינה רלבנטית אליו (אלא אם נאמר באחד הסעיפים להלן אחרת).

5. שרשרת הטיפול בלב"חים (ראו תרשים זרימה מפורט בנספח ד')

1) כללי

א. במסגרת נוהל זה, האחריות על אדם שנעצר על ידי כוחות צה"ל בשגרר/בט"ש, בתוך שטחי המדינה או מחוץ להם, ויש כוונה להחזיקו כלב"ח, נחלקת באופן הבא:

א. הגורם המבצעי (הכוח העוצר והמפקדה הממונה) ישא באחריות מרגע המעצר ועד להעברת הלב"ח למתקן כליאה של שב"ס/מקמצ"ר.

ב. מרגע ההעברה למתקן הכליאה ועד לשחרורו של הלב"ח, האחריות היא על הגורם המפעיל את מתקן הכליאה.

ג. שחרור הלב"ח – אם מתבצע לגזרה שבאותה עת מתנהלת בה פעילות לחימתית – האחריות הכוללת לשחרורו היא של הפיקוד המרחבי הרלבנטי; אם לא – באחריות הגורם המפעיל את מתקן הכליאה. בכל מקרה, גורם זה הוא האחראי לשנע את הלב"ח המשתחרר ממתקן הכליאה לנק' השחרור.

ב. כאשר המעצר מתבצע במסגרת מבצע מטכ"לי/מלחמה כוללת חלוקת האחריות בין הגורמים תוסדר ב-"נספח המעצרים" של התוכנית האופרטיבית הרלבנטית.

ב. המידע הנדרש לצורך החלטה על כליאת אדם כלב"ח

1) כדי שניתן יהיה להחליט האם יש בסיס לכליאתו של אדם כלב"ח, נחוץ מידע מפורט ככל האפשר לגבי נסיבות מעצרו, בעיקר כאשר המעצר אינו עקב

ד. שימוע

- 1) בפרק הזמן של הכליאה הזמנית יש להביא את הלב"ח בפני שומע (כהגדרתו בסעיף 3(ג) לעיל).
- 2) על השומע להסביר ללב"ח, בשפתו, כי הוא נעצר כלב"ח. במסגרת זו עליו גם להסביר ללב"ח מדוע הוא מוחזק כלב"ח (למשל: בשל השתייכותו לארגון טרור מסוים). זאת, בהתאם לפאראפרזה שיעבירו לו גורמי המודיעין לעניין זה.
- 3) לאחר מכן, על השומע לאפשר ללב"ח להעלות טענות בנוגע לכליאתו. על השומע לתעד טענות אלו בטופס השימוע (נספח ג').
- 4) יובהר, כי השימוע יכול להיערך באמצעות מתורגמן (כלומר, גם ע"י שומע שאינו דובר את שפתו של הלב"ח), אך זאת רק במקרים חריגים.
- 5) כאשר מדובר באסיר המרצה עונש מאסר, והוחלט שקיים צורך להמשיך בהחזקתו עם תום תקופת מאסרו מכוח חוק הלב"ח, לרוב לא תינתן בעניינו הוראת כליאה זמנית ולכן השימוע ייערך בטרם האסיר מסיים לרצות את עונשו ובטרם הוצאת צו כליאה.

ה. כליאה קבועה

- 1) מוקדם ככל האפשר, ובכל מקרה לא יאוחר מתום פרק הזמן של הכליאה הזמנית, יש להביא את עניינו של הלב"ח בפני קצין בכיר מוסמך (כהגדרתו בסעיף 3(ד) לעיל), לצורך חתימה על צו כליאה.
- 2) הקצין הבכיר המוסמך יעיין בכלל המידע הקיים בעניינו של הלב"ח, לרבות טופס השימוע ובו פירוט טענותיו של הלב"ח בעניין כליאתו (ככל שהיו לו כאלה).
- 3) צו הכליאה יינתן רק כאשר לקצין הבכיר המוסמך יש יסוד סביר להניח כי המדובר בלב"ח (כהגדרתו בסעיף 3(א) לעיל) וכי שחרורו יפגע בביטחון המדינה.
- 4) קצין בכיר מוסמך יקבל החלטה בדבר צו כליאה רק לאחר שנועץ בעניין עם נציג צוות לב"ח / יועמ"ש אמ"ן.
- 5) במידה שהקצין הבכיר המוסמך החליט שלא לתת צו כליאה בעניינו של הלב"ח, לא ניתן להחזיקו מעבר לפרק הזמן של הכליאה הזמנית. בהתאם, יש לשחררו לאלתר (סעיף 5(ו) להלן).
- 6) אם ניתן צו כליאה בעניינו של הלב"ח, הוא יהווה אסמכתא להחזקתו במעצר ללא הגבלת זמן, בכפוף לביקורת שיפוטית:

א. הביקורת הראשונית תוך 14 יום, לכל היותר, מרגע שניתנה הוראת הכליאה הזמנית.

ב. לאחר מכן, הביקורת נערכת באופן עיתי, אחת לחצי שנה (אלא אם במקרה מסוים נקבע אחרת על-ידי בית המשפט).

7) לבי"ח שלא הובא בפני שופט לצורך ביקורת ראשונית תוך 14 יום, או שבמסגרת הליך הביקורת השיפוטיות (הראשונית או העיתית) ניתנה החלטה סופית לפיה יבוטל צו הכליאה בעניינו, ישוחרר לאלתר בהתאם להוראת בית המשפט (סעיף 5(ו) להלן).

8) ככל שהלב"ח מוחזק במתקן של צה"ל, האחריות על הבאתו לבית המשפט ועל השמירה עליו במהלך הדיון הינה של מפקד יחידת המשטרה הצבאית הפיקודית שבמרחבו פועל מתקן הכליאה. אחרת – האחריות האמורה הינה של השב"ס, בהתאם לזימון מטעם בימ"ש.

י. שחרור הלב"ח

1) בהמשך לאמור לעיל, לבי"ח ישוחרר לאלתר במקרים הבאים:

א. הקצין הזוטר המוסמך החליט שלא לתת הוראת כליאה זמנית בעניינו;
ב. הקצין הבכיר המוסמך החליט שלא לתת צו כליאה בעניינו, או לא קיבל החלטה כלשהי לעניין זה בפרק זמן של 96 שעות מרגע שניתנה הוראת הכליאה הזמנית;

ג. הלב"ח לא הובא בפני שופט לצורך ביקורת שיפוטית ראשונית תוך 14 יום מרגע שניתנה הוראת הכליאה הזמנית בעניינו;

ד. במסגרת הליך הביקורת השיפוטית, הראשונית או העיתית, ניתנה החלטה סופית לפיה יבוטל צו הכליאה בעניינו;

ה. בעקבות שינוי נסיבות/מידע מודיעיני חדש או כל אירוע אחר הורה קצין בכיר מוסמך על ביטול צו הכליאה בעניינו של הלב"ח.

2) ככל שהלב"ח מוחזק במתקן של צה"ל, האחריות על ביצוע שחרורו הינה של מפקד יחידת המשטרה הצבאית הפיקודית שבמרחבו פועל מתקן הכליאה. אחרת – האחריות האמורה הינה של השב"ס.

3) בנוסף, על הגורם המחזיק להתריע בפני נציג צוות לב"ח / יועמ"ש אמ"ן כי האסמכתא לכליאתו של לב"ח המוחזק על-ידו עומדת לפקוע, וזאת 48 שעות בטרם פקיעתה. כך, למשל, במקרה בו לב"ח שהוצא בעניינו צו כליאה לא הובא בפני שופט לביקורת ראשונית, על אף שחלפו 12 יום מרגע שניתנה הוראת

הכליאה הזמנית בעניינו, ולא ידוע על מועד לביקורת ביומיים הקרובים – יש להודיע על כך לנציג צוות לב"ח. האחריות להודיע נחלקת לפי מקום ההחזקה: אם הלב"ח מוחזק במתקן של צה"ל – מפקד יחידת המשטרה הצבאית הפיקודית שבמרחבו פועל מתקן הכליאה, אם שב"ס – הגורם שייקבע על-ידם לעניין זה.

4) **בטרם ביצוע השחרור בפועל, יש לוודא כי אין אסמכתא חלופית** להחזקתו של הלב"ח, ככל שהדבר נדרש. בדיקה כאמור תעשה על ידי נציג צוות לב"ח / יועמ"ש אמ"ן.

5) במסגרת החזרתו של הלב"ח ששוחרר בהתאם לחלוקת האחריות הקבועה בסעיף 5(א) לעיל למקום בו התגורר, יש לתאם זאת מול הגורמים הרלבנטיים בצה"ל – גורמי הקישור (כשמדובר בלבנון, ירדן או מצרים) או המת"ק (כשמדובר בעזה) – אשר במידת הצורך יעדכנו גורמים רלבנטיים מחוץ לצה"ל.

6) בנוסף, ככל שבאזור אליו מוחזר הלב"ח עדיין מתנהלת פעילות לחימתית של צה"ל, יש לוודא כי לא נשקפת ללב"ח סכנה באזור אליו הוא משתחרר. במסגרת זו יש לנקוט בפעולות הבאות:

- א. יש לשחרר את הלב"ח בקרבת ציר הומניטארי, עליו מתאפשר תנועת אזרחים או פצועים במהלך הלחימה;
- ב. במידת האפשר, יש להמתין עם שחרור הלב"ח להפוגה זמנית בלחימה (למשל, חלון הומניטארי). עם זאת, אין להגיע למצב בו הלב"ח ממשיך להיות מוחזק זמן רב אחרי שאמור היה להשתחרר, מסיבה זו;
- ג. יש לתאם (כמישרין או באמצעות גורמי הקישור או המת"ק) את השחרור עם גורם בין-לאומי מתאים, כגון הצלב האדום הבינ-לאומי, ולבחון את האפשרות כי גורם זה ילווה את הלב"ח למקום בטוח.

7) בכל מקרה, **ככל שמצב הלחימה בשטח אינו מאפשר את שחרורו הבטוח של הלב"ח באף אחת מהחלופות המפורטות לעיל, יש לעכב את השחרור ולעדכן בעניין את ח/מ אשר תבחן דרכי פעולה אפשריות בתיאום מפצ"ר.**

6. החזקתם של לב"חים

א. כללי

1) תנאי החזקתם של לב"חים מפורטים בתקנות כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים (תנאי כליאה), התשס"ב-2002, אשר הוצאו מכוח סעיף 10(ב) לחוק הלב"ח. בנוסף, סוגיות עקרוניות מסוימות (למשל – מניעת ביקור עורך דין)

מוסדרות אף בחוק הלב"ח עצמו. הוראות אלו חלות מרגע שאדם הוגדר כלב"ח, כלומר מרגע שניתנה הוראת הכליאה הזמנית בעניינו.

(2) מעבר לכך, יחולו על החזקתם של לב"חים גם הכללים הרלבנטיים בדין הבין-לאומי, כפי שפורשו בפסיקת בית המשפט העליון בהקשרים שונים.

ב. מקום הכליאה

- 1) החזקתם של לב"חים יכולה להתבצע באחד ממספר מקומות כליאה:
  - א. מתקן שב"ס (בית סוהר או מקום מעצר);
  - ב. בית סוהר צבאי;
  - ג. מקום שקבע שר הביטחון בצו, לפי סעיף 3א(ב) לחוק הלב"ח;
  - ד. מקום אחר, שנקבע בהוראת הכליאה הזמנית או בצו הכליאה – אך במקרה זה משך ההחזקה במקום זה לא יעלה על 14 יום.
- 2) יודגש, כי נוכח העובדה שהטיפול בעצורים ביטחוניים מצריך מומחיות וידע הקיימים בשב"ס ולא בצה"ל (אשר ככל אינו מחזיק כיום עוד בעצורים ביטחוניים), יש לתת עדיפות מרבית להחזקתם של הלב"חים במתקני השב"ס, הערוכים לספק להם את התנאים להם הם זכאים.
- 3) עם זאת, בהחלט ייתכן מצב בו העברה לשב"ס אינה אפשרית (לפחות לא באופן מיידי), והחזקת הלב"חים תתבצע במתקן המצוי באחריות צה"ל. אף במצב זה, יש לשאוף כי החזקה במתקן שבאחריות צה"ל תהיה לפרק זמן ראשוני בלבד שלאחריו יועבר הלב"ח למתקן שב"ס.
- 4) בכל זמן בו הלב"חים מוחזקים במתקן שבאחריות צה"ל, על גורמי מקמצ"ר לוודא כי מסופקים כלל התנאים להם הם זכאים (כמפורט להלן), ויש להיערך לכך במסגרת הכנתם של המתקנים לקליטת הלב"חים.
- 5) בנוסף, לכל מתקן שבאחריות צה"ל שמוחזקים בו לב"חים יש למנות קצין כ- "מפקד מתקן הכליאה", אשר בסמכותו לנקוט באמצעי משמעת וביטחון כלפי הלב"חים (ראו סעיף (ה) להלן).
- 6) כאשר צפויים מעצרים בהיקף נרחב, כחלק ממימוש של תוכנית אופרטיבית, וקיימת כוונה ליחד מקום מסוים לצורך החזקת העצורים, באחריות הפיקוד המרחבי הרלוונטי לפנות למפצ"ר (תוך עדכון חטיבת המבצעים), בכדי שאלו ידאגו, בתיאום ובסיוע גורמי משהב"ט, להוצאת צו מטעם שר הביטחון אשר יכריז על המקום שיוגדר להחזקת העצורים כ-"מקום כליאה".

7) להלן דגשים כלליים לעניין תנאי החזקה. דגשים אלו אינם מיועדים לגרוע מתוקפן של הנחיות פנימיות שקבע הגורם המחזיק (מקמצי"ר/שב"ס) לעניין זה.

ג. דגשים כלליים

1) **לב"ח זכאי בכל עת ליחס הולם**, הכולל שמירה על כבודו (לרבות מנהגיו הדתיים) ועל בריאותו. **חל איסור מוחלט על פגיעה בגופו של הלב"ח או ברוחו.**

2) אין להתזיק לב"ח כשהוא כפות או אזוק או בכיסוי עיניים, **אלא אם הדבר דרוש לצרכי התשואה או אם נשקף מהלב"ח סיכון בטחוני.** במקרה של צורך בכפיתה או איזוק, יתבצע הדבר באופן העונה על הצורך הביטחוני.

3) **לב"חים קטינים** (מתחת לגיל 18) זכאים ליחס מיוחד המותאם לגילם, ובמידת האפשר יש להתזיקם בנפרד מהבגירים.

4) במקום הכליאה יש להפריד בין גברים ונשים.

ד. פירוט התנאים

1) מזון

א. יש לספק ללב"חים מזון בכמות, איכות ומגוון מספקים, בהתחשב בגילם ובמצב בריאותם.

ב. יש לספק ללב"חים מים מספיקים לשתיה.

ג. יש להעמיד לרשות הלב"חים שולחנות אוכל.

2) בריאות והיגיינה

א. בסמוך לאחר ההגעה למקום הכליאה, יש לקיים בדיקה רפואית ביזי רופא לכל לב"ח.

ב. במהלך החזקה במקום הכליאה, ללב"ח צריכה להיות נגישות לשירותי רפואה, לרבות בדיקה ע"י רופא, טיפול רפואי וציוד רפואי כמתחייב ממצב בריאותו.

ג. על הרופא במקום הכליאה לבדוק את תנאי התברואה במקום.

3) תנאי אחזקה

א. יש לספק ללב"חים מחסה מפגעי מזג האוויר. על מקום הכליאה להיות מחומם ומואר, במיוחד בזמן שבין שקיעת השמש לשעת כיבוי אורות.

ב. לרשות הלב"חים יעמדו שירותים נקיים והיגייניים שיהיו נגישים בכל שעות היממה.

ג. יש להעמיד לרשות הלב"חים מקלחות ולוודא כי יש להם מים, סבון, כלי רחצה, ודי זמן לרחצה.

ד. ללב"חים יוקצה מקום לשינה, שיהיה מרווח, מאוורר היטב ויהיו בו תאורה וחימום.

ה. לכל לב"ח תהיה מיטה נפרדת בגובה מספיק.

ו. ללב"חים יסופקו כלי מיטה מתאימים ושמיכות במידת הצורך, ובהתאם לתנאי מזג האוויר.

4) ביגוד

א. ניתן לאפשר ללב"ח ללבוש את בגדיו הפרטיים, לרבות סמלים דתיים בגודל מקובל.

ב. במידת הצורך, יש לספק ללב"ח בגדים, לבנים ונעליים (לא מדים).

ג. על הבגדים המסופקים ללב"ח להלוט את תנאי מזג האוויר.

5) חפצים אישיים

א. אין להשאיר לב"ח ללא תעודה מזהה כלשהי.

ב. עם הגעתו של לב"ח למקום הכליאה, ניתן לדרוש ממנו להפקיד את חפציו האישיים (למעט אם הם בעלי ערך אישי או רגשי שאינם פוגעים בסדר ואבטחת המתקן). יש לערוך רישום של כלל החפצים הנלקחים מהלב"ח עם הגעתו. הוא רשאי לקבלם אם הוא זקוק להם, והם יוחזרו לו בתום מעצרו.

6) זכויות נוספות

א. לב"ח שהוכיח למפקד שהוא נוהג לעשן, תסופק לו מנת הסיגריות המקובלת.

ב. לב"ח זכאי להחזיק ברשותו ספר קודש ותשמישי קדושה הדרושים לו לתפילה, ויש לאפשר לו זמן ומקום לפולחן דתי.

ג. יש לאפשר ללב"חים לשהות פרק זמן מסוים במהלך היום מחוץ למתחם המגורים, במסגרתו יוכלו לטייל במרחב מוגדר במקום הכליאה או לבצע פעילות גופנית.

ד. הלב"ח רשאי לשלוח, מיד עם המעצר, הודעה לבני משפחתו בדבר מעצרו. ככלל, הדבר יתבצע באמצעות נציגי ארגון הצלב האדום הבין-לאומי (הצלי"א) – על בסיס גלויות ייעודיות שימלאו הלב"חים או רשימות מרוכזות עם פרטיהם.

ה. ביקורים

1) **לב"חיס יורשו לקבל ביקורים של נציגי הצל"א בתנאים שיקבע מפקד מקום הכליאה.** תיאום הביקור יתבצע באמצעות גורמי אג"ת ומפצ"ר / דבל"א. בהתאם לסיכום המקובל בין ישראל והצל"א, יש למסור לארגון הודעה בדבר המעצר ובה פרטיו המזהים של הלב"ח תוך 12 יום; ויש לאפשר לנציגי הארגון ביקור ראשון של הלב"ח תוך 14 יום וביקור נוסף תוך 14 יום נוספים. זאת, למעט בהתקיים צרכי ביטחון.

2) יש לאפשר ללב"ח לפגוש בעורך דין **במועד המוקדם ביותר האפשרי, ולא יותר משבעה ימים מיום הכליאה.** בהחלטת "ממונה" (כהגדרתו בסעיף 3(ה) לעיל) ניתן לדחות את הפגישה לפרק זמן של עד 10 ימים מיום הוצאת צו הכליאה, בהחלטה מנומקת וכתובה. במקרה שהוחלט על דחיית הפגישה, יש להודיע על כך ללב"ח ולציין בפניו את זכותו לערער על ההחלטה בפני בית משפט מחוזי.

ו. **אמצעי משמעת וביטחון**

1) מפקד מקום הכליאה **רשאי להורות על החזקת הלב"ח בבידוד** אם הדבר דרוש לביטחון המדינה או לצורך שמירה על ביטחוני האישי של הלב"ח.

2) במקרה בו לב"ח עשה, ניסה לעשות או סייע לעצור אחר לעשות מעשה הפוגע במשמעת מקום הכליאה וכן במקרה של ניסיון בריחה, **רשאי מפקד מקום הכליאה לנקוט נגדו אמצעי משמעת** כגון שלילת הזכות לקבל סיגריות, שלילת הזכות לטייל או החזקה בידוד, לפרק זמן של עד ארבעה עשר יום. **בכל מקרה, אין למנוע מעצורים גישה לטיפול רפואי, מזון או מים.**

7. **יישום חוק הלב"ח בהינתן החלטת ממשלה בדבר קיומן של "פעולות לחימה בהיקף גרוב"**

א. כאשר צה"ל מנהל פעולות לחימה (מבצע מטכ"לי או מלחמה כוללת), אשר במהלכן נעצרים או צפויים להיעצר מספר רב של בני אדם, אשר יש הערכה כי חלק גדול מהם יהיו לב"חיס, מאפשר חוק הלב"ח הגמשה של חלק מהדרישות הקבועות בו.

ב. הגמשה זו כוללת:

- 1) הארכה של משך תוקפה של הוראת הכליאה הזמנית מ-96 שעות ל-7 ימים.
- 2) הורדת דרגתו של ה- "שומע" (כהגדרתו בסעיף 3(ג) לעיל) מסא"ל לסרן.
- 3) הורדת דרגתו של הקצין הבכיר המוסמך (כהגדרתו בסעיף 3(ד) לעיל) מאלוף לתא"ל.

4) העברת הליכי הביקורת השיפוטית המתקיימים בעניינם של לב"חים מבתי המשפט האזרחיים למערכת בתי הדין הצבאיים (טעון אישור נוסף, ראו סעיף 7(ה) להלן).

ג. ההגמשה מותנית בהכרזת ממשלה על קיומן של "פעולות לחימה בהיקף נרחב", אשר מותנית באישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ותוקפה הוא לשלושה חודשים.

ד. פנייה לממשלה לצורך הכרזה כאמור תעשה באמצעות שר הביטחון, לאחר שהוצג לו הצורך באמצעות הרמטכ"ל. המלצה לרמטכ"ל לעניין זה תגובש על-ידי ח"מ, בתיאום מפצ"ר.

ה. הפעלת ההגמשה המנויה בסעיף 7(ב)(4) לעיל מצריכה אישור נוסף – הוראה של שר המשפטים, המותנית בהסכמת שר הביטחון. בהתקיים הוראה כאמור, כלל ההליכים המשפטיים המתנהלים מכוח חוק הלב"ח יועברו למערכת בתי הדין הצבאיים, והטיפול בהליכים אלו יועברו לפרקליטות הצבאית. לאפשרות זו משמעויות תפעוליות, לוגיסטיות וכספיות כבדות משקל, ועל כן יש להיערך לה מבעוד מועד במסגרת גיבוש התוכניות האופרטיביות במסגרתן צפויים להתבצע מעצרים בהיקף גדול.

נספח א'

בעלי תפקידים והכשרתם

1. שרשרת הטיפול בלב"חיים, כפי שהיא מתוארת בסעיף 5 להוראה זו, מערבת מספר בעלי תפקידים, אשר מוקנות להם סמכויות מכוח חוק הלב"ח. מסיבה זו, יש להגדיר את זחות הקצינים, בסדיר ובמילואים, שימלאו את התפקידים השונים, ולהוציא להם הסמכות מתאימות. מטרת נספח זה היא לקבוע את אופן הגדרתם של בעלי התפקידים ואת ההכשרה שעליהם לעבור לצורך מילוי תפקידם.

2. קצין זוטר מוסמך:

א. בהתאם לכתב קביעת תפקידים שנחתם על-ידי הרמטכ"ל בתאריך 2.1.09, הוסמכו לעניין זה כלל קציני המודיעין וכלל קציני המשטרה הצבאית, שדרגתם סרן ומעלה.

ב. על כל אחד מהגורמים הבאים – קמנ"ר, קמצ"ר, פד"ם, פקמ"ז ופצ"ן – להגדיר שמונה קצינים בשירות סדיר העונים על תנאים אלו, אשר יהיו זמינים לצורך חתימה על צווי כליאה זמניים, אם וכאשר הדבר יידרש (בשגרה או בחירום).

ג. שמות הקצינים יועברו לידיעת רז"ר מרכז (ח/מ) ויועמ"ש אמ"ן (מפצ"ר) תוך שבועיים ממועד הפצת הוראה זו.

ד. כל עזיבה של אחד הקצינים המוגדרים את תפקידו מחייבת החלפתו בקצין סדיר אחר העונה על התנאים ועדכון מיידי של גורמים אלו.

3. קצין בכיר מוסמך:

א. בהתאם לכתב האצלת סמכויות שנחתם על-ידי הרמטכ"ל בתאריך 3.4.09, הוסמך לעניין זה ר' אמ"ץ; בנוסף, בהתאם לכתבי האצלת סמכויות שנחתמו על-ידי הרמטכ"ל בתאריך 2.1.09, הוסמכו לעניין זה שני אלופים בשירות מילואים.

ב. תוך חודש ממועד הפצת הוראה זו, אכ"א יגבש המלצה להסמכת שני אלופים נוספים בשירות סדיר. לאחר מכן, יועברו כתבי האצלת סמכויות מתאימים לחתימת הרמטכ"ל.

ג. כאשר אחד האלופים שהוסמכו מסיים את שירותו הסדיר ומשתחרר מצה"ל, יגבש אכ"א המלצה להסמכתו של אלוף אחר במקומו, וכתב האצלת סמכויות מתאים יועבר לחתימת הרמטכ"ל.

- ד. בנוסף, תוך חודש ממועד הפצת הוראה זו, אכ"א יגבש המלצה לארבעה קצינים בדרגת תא"ל, בשירות מילואים, אותם ניתן יהיה להסמיק לעניין זה למקרה של הכרזה על פעולות לחימה בהיקף נרחב.
- ה. עם אישור ההמלצה, באחריות מפצ"ר להעביר את כתבי האצלת הסמכויות לחתימת הרמטכ"ל.

4. שובע:

א. תוך שבועיים ממועד הפצת הוראה זו, אכ"א / חתומכ"א תגבש המלצה על עשרה קצינים בדרגת סא"ל, בשירות סדר, שהינם דוברי ערבית, לצורך הסמכתם לעניין זה.

ב. שמות הקצינים יועברו לידיעת רו"ר מרכז ויועמ"ש חמ"ן. בהתאם, יועברו כתבי הסמכה מתאימים לחתימת הרמטכ"ל.

ג. על כל אחד מהקצינים להיות זמינים לעריכת שימוע בכל עת (שגרה או חירום) ולכן מומלץ לתעדף קצינים שהינם בסטטוס "לומדים". אחת לשנה (בחודשים אוגוסט-ספטמבר), באחריות אכ"א / חתומכ"א לוודא כי כלל הקצינים שהוגדרו עדיין מצויים בסטטוס זה ובמידת הצורך לרענן את הרשימה, תוך ידוע רו"ר מרכז ויועמ"ש אמ"ן.

ד. בנוסף, תוך חודש ממועד הפצת הוראה זו, אכ"א / חתומכ"א תגבש המלצה על עשרים קצינים בדרגת סדר, בשירות מילואים, שהינם דוברי ערבית, אותם ניתן יהיה להסמיק לעניין זה למקרה של הכרזה על פעולות לחימה בהיקף נרחב.

ה. עם אישור ההמלצה, באחריות מפצ"ר להעביר את כתבי האצלת הסמכויות לחתימת הרמטכ"ל.

5. הכשרת בעלי תפקידים:

א. לצורך מילוי תפקידם בכל הנוגע לטיפול בלב"יחים ולשם הפעלת הסמכויות המוקנות להם בחוק הלב"ת, על קצינים שיוגדרו כקצין זוטרי מוסמך ועל קצינים שיוסמכו כשומעים לעבור הכשרה מקדימה. ההכשרה תועבר על-ידי ויועמ"ש אמ"ן.

ב. לעניין הקצינים שיוגדרו כקצינים זוטרים מוסמכים (סעיף 2 לנספח זה), עם העברת שמותיהם מצד הגורמים הרלבנטיים, ייקבעו על-ידי ח"מ (בתיאום הגופים ויועמ"ש אמ"ן) מועד ומקום להעברת ההכשרה. באחריות הגופים לוודא כי כלל הקצינים שהוגדרו על-ידם מתייצבים במועד ובמקום שייקבעו לעניין זה.

ג. לעניין הקצינים שיוסמכו כשומעים (סעיף 4 לנספח זה), עם העברת שמותיהם מצד אכ"א / חתומכ"א, ייקבעו על-ידי ח"מ (בתיאום אכ"א / פרט ויועמ"ש אמ"ן) מועד

ומקום להעברת ההכשרה. באחריות אכ"א / פרט לוודא כי כלל הקצינים שהוגדרו
מתייצבים במועד ובמקום שייקבעו לעניין זה.

ד. ככל שיתווספו קצינים חדשים לאחת משתי הקטגוריות הנ"ל, לאחר העברת
שמותיהם לרז"ר מרכז ויועמ"ש אמ"ן תיבחן מידת הדחיפות של הכשרת בעלי
תפקידים נוספים ובהתאם תתקבל החלטה בדבר מועד קיומן של הכשרות נוספות.
ההודעה תימסר לקצינים באמצעות הגופים הרלבנטיים או אכ"א / חתומכ"א,
לפי העניין.

ה. לעניין הקצינים שיוסמכו בקצינים בכירים מוסמכים (סעיף 3 לנספח זה), עם
חתימת כתבי האצלת הסמכויות על-ידי הרמטכ"ל יתואמו מולם או מול
לשכותיהם מועד להכשרה אינדיבידואלית.

נספח ב'

טופס תיעוד מעצר שטח

מסמך זה יש למלא בכל מקרה של מעצר אדם במהלך פעילות של כוחותינו בשטח.

יודגש – חשיבות מילוי מסמך זה באופן מפורט, מדויק ובזמן אמת הינה גבוהה ביותר. באמצעות המידע אותו יש למלא במסמך זה ניתן יהיה לנקוט בהליכים המשפטיים המתאימים ביחס לכל עצור שייעצר בשטח.

1. שם העצור: _____ ת.ז./דרכון: _____

פרטים שנמסרו בבירור עם הכוח העוצר

2. הכוח העוצר (יש לפרט עד רמת הצוות): _____

3. מקום ומעצר: _____

4. שעת המעצר: _____

5. מצב העצור בשעת המעצר: _____

6. נסיבות המעצר (הסיבה בגללה נעצר האדם, האם העצור פגע או ניסה לפגוע בכוחותינו, האם העצור קשור לאמלי"ח שנעשה בו שימוש כנגד כוחותנו וכיו"ב): _____

7. חפציו שנתפסו במהלך המעצר (מדים, אמלי"ח, חומר נפץ, מסמכים וכיו"ב): _____

8. אנשינו נוספים שנכחו בזמן המעצר (אנשים אחרים מהכוח, עצורים אחרים שנעצרו יחד עם העצור וכיו"ב): _____

9. פירוט הדברים שעלו בתשאול השטח:

10. **מידע נוסף** (לרבות אם סרב העצור להודות – סימן זיהוי לפיו סומן העצור): _____

11. פרטי ממלא הדו"ח: שם מלא: _____ מ.א.: _____

תאריך ושעת מילוי הדו"ח: _____ חתימת ממלא הדו"ח: _____

נספח ג'

טופס שימוע

1. שם הכלוא: _____
 שם האב: _____
 שנת לידה: _____
 כזנבת: _____
2. א. ביום _____ במקום _____ הודעתי לכלוא על הוצאת צו כליאה זמני כנגדו, בהתאם לסעיף 3(א) לחוק ועל הכוונה להוציא צו כליאה נגדו בהתאם לסעיף 3(ב)(1) לחוק.
 ב. הסברתי לכלוא שהצו הוצא משום שיש יסוד סביר להניח כי הוא לוחם בלתי חוקי שכן הוא _____ [יושלם על בסיס הפראפרזה שיספקו גורמי המודיעין] וכי שחרורו יפגע בביטחון המדינה.
 ג. הסברתי לכלוא שלוחם בלתי חוקי הוא אדם שנטל חלק בפעולות איבה נגד מדינת ישראל, בין במישרין ובין בעקיפין, או נמנה עם כוח המבצע פעולות איבה נגד מדינת ישראל שלא מתקיימים לגביו התנאים המקנים מעמד של שבוי מלחמה במשפט הבין-לאומי ההומניטרי.
3. הסברתי לכלוא כי יש באפשרותו לטעון טענות בעניין הצו, טענותיו ירשמו על ידי ויובאו לעיון האלוף אשר יבחן את הוצאת צו הכליאה כנגדו.
4. טענות הכלוא [בסעיף הבא ירשמו טענות הכלוא או סירובו לטעון אם בחר שלא לממש את ההודמנות ישניתנה לו לעשות כן].

(אם דף זה לא מספיק יש להוסיף דפים ולמספרם)

נספח ד'

תרשים זרימה

